

PROBLEMATIKA POSLANECKÝCH NÁVRHOV ZÁKONOV, KTORÉ NEPRECHÁDZAJÚ PRIPOMIENKOVÝM KONANÍM

Zákony upravujú každodenný život občanov a obyvateľov Slovenska. Jediným ústavodarným a zákonodarným orgánom SR je Národná rada SR. Podľa Ústavy SR návrhy zákonov môžu predkladať vláda SR, poslanci NR SR a výbory NR SR.

V prípade ak predkladateľom legislatívnej zmeny (nového zákona, novely existujúceho zákona) je vláda, celý legislatívny proces má až do momentu rokovania na vláde niekoľko štádií, do ktorých sa môže zapojiť aj verejnosť. Pozitívnym dôsledkom tak je, že v súčasnosti nová legislatíva nemusí vychádzať len priamo od ministra, ale aktívne sa do jej vzniku môže zapájať aj verejnosť, rôzne odbory a organizácie. Navyše návrh zákona prechádza vnútrorezortným a neskôr medzirezortným pripomienkovým konaním, v rámci ktorého sa na text návrhu pozrie niekoľko odborníkov z rôznych oblastí, ktorí môžu navrhovať korekcie a doplnenia znenia návrhu.

V prípade poslaneckých návrhov je situácia odlišná. Do prípravy a pripomienkovania poslaneckých legislatívnych zmien sa verejnosť môže zapojiť len prostredníctvom lobingu u jednotlivých poslancov. V prípade, že je poslanecký návrh posunutý do 2. čítania, predkladá sa vláde na zaujatie stanoviska, a z toho dôvodu sa vykonáva aj medzirezortné pripomienkové konanie. Prípadné rozporové konania sa k pripomienkam neuskutočňujú, a tak je len na poslancovi, či bude prekladateľov pripomienok kontaktovať, aby si tieto pripomienky ujasnili. Tento proces vytvára značnú netransparentnosť a môže byť zdrojom presadzovania záujmov lobistických skupín. Aj keď sa vláda v Programovom vyhlásení vlády zaviazala, že: „bude presadzovať, aby aj poslanecké návrhy zákonov boli v druhom čítaní prerokované v rámci širokého medzirezortného pripomienkového konania za účasti verejnosti“, tento záväzok zatiaľ nespĺnila.

K závažným legislatívnym zmenám tak dochádza síce formálne legálnym, ale menej netransparentným spôsobom ako v prípade predkladania vládnych návrhov legislatívnych zmien.

Mnohé združenia a záujmové skupiny už v minulosti vyjadrovali hlboké znepokojenie nad spôsobom, akým sú prijímané dôležité legislatívne zmeny so zásadným dosahom prostredníctvom poslaneckých návrhov. V prípade schválenia poslaneckého návrhu zákona sa tak zmeny udejú bez akejkoľvek diskusie s odbornou aj laickou verejnosťou, čo je v rozpore so záväzkami vyjadrenými v programovom vyhlásení vlády či Akčnom pláne na posilnení SR ako právneho štátu.

Návrhom na zlepšenie tejto situácie do budúca je zavedenie povinného legislatívneho pripomienkového konania pre poslanecké návrhy, ktoré by otvorilo priestor pre prípravu kvalitných poslaneckých návrhov. Práve nekvalita a nepresnosť týchto návrhov je jedným z najvypuklejších problémov. Tým, že návrh zákona neprejde vnútrorezortným ani medzirezortným pripomienkovým konaním vzniká riziko, že v dôsledku nepozornosti alebo nevedomia si všetkých súvislostí, môže zákon so sebou priniesť neželaný dôsledok.

Ako príklad nám môže poslúžiť prípad schválenia návrhu poslancov NR SR Antona Hrnka, Jaroslava Pašku, Štefana Zelníka, Tibora Jančulu a Dušana Tittela na vydanie zákona, ktorým

sa mení a dopĺňa zákon č. 63/1993 Z. z. o štátnych symboloch Slovenskej republiky a ich používaní z apríla 2019. Cieľom tejto novely malo byť zvýšenie ochrany štátnych symbolov, ochrana tradícií, ktoré súvisia s používaním štátnych symbolov a aj ochrana štátnych symbolov pred ich znevažovaním v elektronickej komunikácii a v digitálnej podobe.

Novela zákona o slovenských štátnych symboloch okrem iného určovala, že štátna hymna iného štátu sa hrá alebo spieva na začiatku kultúrnych a športových podujatí iba v prípade, ak je prítomná jeho oficiálna delegácia. V texte návrhu sa častica „iba“ nepozdávala poslancovi Ondrejovi Dostálovi zo strany SaS, ktorý predložili pozmeňujúci návrh – vylúčiť časticu „iba“. Jeho pozmeňujúci návrh však neprešiel.

Novelu následne odobrilo 108 poslancov a zahlasovala za ňu aj väčšina poslancov za stranu Most – Híd. Predseda poslaneckého klubu potvrdil, že išlo o akceptovanie prosby koalíčného partnera.

Verejnosť, najmä v časti južného Slovenska, prijatie novely pobúrilo, aj keď sa novela nedotýkala iba hrania a spievania maďarskej hymny. Predkladatelia návrhu sa však netajili tým, že návrh bol podaný najmä proti zamedzeniu spievania maďarskej hymny na športových podujatiach. Vznikli aj rôzne petičné podujatia, na južnom Slovensku novela vyvolala veľké emócie a podobne aj v Maďarsku.

Jeden z poslancov strany Most-Híd Tibor Bastrnák uviedol, že nie všetci poslanci boli informovaní o všetkých detailoch návrhu zákona a preto urobili chybu.

Po zahlasovaní za návrh novely zákona o štátnych symboloch tak poslanci mali už len možnosť obrátiť sa na prezidenta SR a spoliehať sa na to, že zákon nepodpíše. Niektorí mu zaslali list, iní sa s prezidentom SR stretli osobne.

Z uvedeného vyplýva, že v prípade prijímania poslaneckých legislatívnych návrhov existuje riziko, že poslanci si pri hlasovaní neuvedomia všetky súvislosti a dôsledky, ktoré so sebou novela prináša, prípadne si nevšimnú slovo alebo slovné spojenie, ktoré zásadne mení aktuálny stav. V tomto prípade išlo o časticu „iba“, ktorá znamenala zásadnú zmenu v možnosti hrania a spievania hymny iného štátu v rámci kultúrnych a športových podujatí. Potvrdili to aj samotní poslanci strany Most-Híd, ktorí sa ich maďarským voličom ospravedlnili za zahlasovanie o tomto návrhu s odôvodnením, že sa pomýlili. Poslanci priznali, že si nevšimli, že túto zmenu novela prináša a zistili to až po tom, čo za návrh zahlasovali. Niektorí poslanci sa vyjadrili, že ak by túto skutočnosť vedeli, za tento návrh by nehlasovali. Poslancom tak ostala už len možnosť požiadať prezidenta SR, aby schválenú novelu zákona vetoval.

Možno sa domnievať, že ak by návrh prešiel riadnym vnútrorezortným a medzirezortným pripomienkovým konaním k danej situácii by nemuselo dôjsť.

Prezident SR nakoniec zákon vetoval.